

Інноваційні стратегії психокорекційної роботи з дітьми, які мають затримку психологічного розвитку

«Найкраща для малюка та іграшка, - писав К.Д. Ушинський, - яку він може примусити по-різному змінюватися: для маленьких дітей найкраща іграшка – купа піску».

Дійсно малюків завжди приваблює можливість активно і різноманітно діяти з ним – пересипати, копати, будувати. Ігри з піском і водою підводять дитину до опредмечування думки, реалізації її в матеріалі. Це, власне, одна з перших шкіл діалектичного мислення. Пісок і вода – найулюбленіші матеріали для ігор і занять дітей, починаючи з раннього віку.

Якщо ми запитаємо в дорослої людини, де вона навчилася домагатися свого, домовлятися з партнерами, відстоювати свою думку, захищати свою територію, творити разом з кимсь і всупереч комусь, то ми отримаємо відповідь: «У пісочниці».

Пісок нерідко діє на дітей як магніт. Перш ніж вони встигнуть усвідомити, що вони роблять, їхні руки самі починають просівати пісок, будувати тунелі, гори тощо. А якщо до цього додати мініатюрні фігурки, іграшки – тоді створюється цілий світ, розігруються драми, і дитина повністю поринає у гру.

Саме процес пересипання піску навчав дитину і часових стосунків (пісковий годинник заснований на принципі пересипання піску), і поняття міри (у цебро вміщується 10 совочків - а у формочку тільки один), і поняття «більше-менше», і початкових уявлень про архітектуру, дизайн і фізику. Багато чого цікавого з дорослого світу можна зрозуміти, саме граючи в піску. Крім того, вологий пісок добре утримує форму: за цим принципом діють такі чудові іграшки, як пасочки (формочки для гри в пісок). У розсипчастий пісок можна щось сховати, а потім шукати, відкопувати. Дітям дуже подобається ця гра: вона допомагає пережити і зникнення цінного предмета, і зміцнити впевненість у власних силах (якщо постаратися, то все вийде), а також відчутти радість знахідки. При цьому дитина може закопувати і відкопувати іграшку багато разів, щоразу щиро радіючи знахідці. Для дитини така гра є дуже корисною, оскільки виробляє механізм подолання власної тривожності й зміцнює впевненість у власних силах.

Гра з піском як консультативна методика була описана англійським педіатром Маргарет Лювенфельд у 1939 році. Формуванням концепції «піскової терапії» займалися, в основному представники юнгівської школи. Проте для навчальних цілей унікальні можливості піску донедавна практично не використовувалися. Щоб заповнити цю прогалину було створено цикл занять з дітьми «Піскові уроки», спрямований на навчання і розвиток особистості в цілому. Його мета – познайомити психологів-початківців та вихователів дитячих садків з ігровою технікою яка здатна не змінювати або переробляти дитину, не вчити її якимось спеціальним поведінковим навичкам, а надати дитині можливість бути самою собою. Маленькі діти часто зазнають труднощів у вираженні своїх переживань через недостатній розвиток вербального апарата, бідність уявлень або затримку розвитку. Запропонована техніка може виявитися у такому разі досить корисною.

Які діти мають особливу потребу у цій грі? Діти, що мають проблеми в психічному розвитку, конфлікти у взаєминах, страхи тощо, мають особливу потребу в пісочниці. Як свідчать особисті дослідження, пісочниця має психотерапевтичний ефект, допомагаючи дитині позбутися страхів, сором'язливості, конфліктності в спілкуванні й багатьох інших проблем.

Гра в піску з фігурками особливо плідна з тими дітьми, які ніяк не можуть виразити свої переживання. Діти із заниженою самооцінкою, підвищеною тривожністю та сором'язливістю зазвичай охоче вибирають фігурки й переключають на них свою увагу. Діти ж з нестійкою увагою досить експресивні, гра надає їм багаті кінестетичні відчуття.

Агресивні діти легко вибирають персонажів, що символізують «агресора» та його «жертву». Діти, які зазнали психічної травми, знаходять у цій грі багато користі: вона допомагає їм знову пережити травматичну подію і, можливо, позбутися пов'язаних з цією подією переживань. Які принципи покладено в основу циклу «Піскові уроки»

1. Створення природного стимулюючого середовища, в якому малюк відчувається комфортно і захищено, проявляючи творчу активність. Для цього ми добираємо завдання, яке відповідає можливостям дитини; формуємо інструкцію до ігор у казковій формі; уникаємо негативної оцінки дій, ідей, результатів малюка, заохочуючи фантазію і творчий підхід.

2. «Оживлення» абстрактних символів: букв, цифр, геометричних фігур тощо. Реалізація цього принципу дозволяє сформувати і підсилити позитивну

мотивацію до занять і особистісну зацікавленість дитини в тому, що відбувається.

3. Реальне «переживання», програвання різних ситуацій разом із героями казкових ігор.

На основі цього принципу здійснюється взаємний перехід Уявлюваного в Реальне і навпаки. Наприклад, опинившись у ролі Рятівника Принцеси, малюк не просто пропонує вихід із ситуації, але й реально розіграє її на піску за допомогою мініатюрних фігурок. Так, він «на ділі» переконується в правильності або неправильності свого шляху.

ЩО ПОТРІБНО ДЛЯ ГРИ З ПІСКОМ?

1. Водонепроникний дерев'яний ящик. Якщо ви займаєтесь з малюками в малій групі (3-4 дитини) або індивідуально, його розмір має бути – 50x70x8 см. Такий розмір ящика відповідає оптимальному полю зорового сприйняття, і це дозволяє охоплювати його поглядом цілком. Піскові терапевти називають ящик з піском «тацею» - із боків в нього можуть бути ручки для зручності транспортування.

Для занять із великими групами дітей знадобиться ящик значно більшого розміру.

Внутрішня сторона «таці» (дно і стінки) фарбуються у синій або блакитний колір. Таким чином, дно символізуватиме воду, а стінки – небо.

2. Чистий, просіяний пісок. Піском заповнюється менша частина ящика, визначаючи символічну «лінію обрїю»

3. Колекція мініатюрних фігурок. У наборі іграшок може бути: персонажі людей, будівлі: будинки, церкви, школи, палаци; тварини: домашні, дикі, морські, машини: сухопутні, водні, космічні, бойові; рослини: дерева, кущі, овочі, квіти; споруди: мости, огорожі, портали; природні предмети: черепашки, гілочки, камінчики; символічні предмети: скринька зі скарбами, джерела, дорогоцінності; домашній посуд, пляшечки з-під парфум, гаечки, гвинтики; пластикові або дерев'яні букви і цифри, геометричні фігури, пісочні набори: відерця, сіялки, пасочки. Словом, все, що зустрічається в навколишньому світі, може посісти гідне місце у вашій «колекції». Збір матеріалу для ігор не буде для вас обтяжливим, тому що кожна дитина має змогу допомогти вам у цьому. Якщо для занять не вистачить якихось фігурок-образів, їх можна виішити Граючись в пісочниці, в процесі «Піскових уроків», діти вирішують дуже складне завдання оптимізації своєї поведінки: за дуже обмежених ресурсів, великої кількості конкурентів вони хочуть отримати максимальну користь для себе (побудувати задумане, одержати задоволення

від гри, заволодіти найцікавішими іграшками та ін..)

Заняття з дітьми з циклу «Піскові уроки» дуже подобаються дошкільнятам та мають велике практичне значення, вони сприяють:

1. Навчанню дітей грати разом;
2. Формуванню комунікативних навичок;
3. Розвиткові пізнавальних процесів (сприйняття, уваги, пам'яті, образно-логічного мислення, просторової уяви);
4. Формуванню процесів саморегуляції (керування власними емоціями й поведінкою);

5. Розвиткові словесно-перцептивної сфери й творчого потенціалу кожної дитини;
6. Тренуванню дрібної моторики рук;
7. Гармонізації психоемоційного стану;
8. Формуванню настанови позитивного ставлення до себе.
9. Цикл занять «Піскові уроки» складається з трьох розділів.
10. У I розділі викладені заняття, які проводяться під час прогулянки і мають загальну назву «Піскова країна».

II розділ практичного матеріалу присвячений навчальним іграм.

Вони полегшать процес навчання дитини читання, письма, лічби і грамоти.

III розділ приведе у країну пізнавальних ігор. За їх допомогою діти дізнаються про те, який багатогранний наш Світ, ознайомляться з історією свого міста, історичними героями і подіями.

Список використаних джерел:

1. Базова програма «Я у світі»
2. Галигузова Л.Н., Смирнова Е.О. Ступени общения: от года до семи лет. _ М., 1992.
3. Гребенко Т.М., Зинкевич-Естигнеева Т.Д. Чудеса на песке. Песочная игротерапия. – СПб.: Институт специальной педагогики и психологи, 1988.